

УДК 651.13.

НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО ЩОДО ДЕРЖАВНО-УПРАВЛІНСЬКИХ МЕХАНІЗМІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ

Л.В. Леонтєва, доцент, к.ю.н., І.Ю. Гончарова, студентка,
О.А. Ільченко, студент, ХНАДУ

Анотація. Проаналізовано державно-управлінську діяльність по забезпеченню безпеки дорожнього руху в Україні, та на підставі системного аналізу кращого європейського досвіду запропоновано шляхи щодо її удосконалення.

Ключові слова: дорожній рух, безпека дорожнього руху, державно-управлінські механізми, дорожньо-транспортні пригоди, європейський досвід.

НАЦИОНАЛЬНОЕ ЗАКОНОДАТЕЛЬНОЕ В ОТНОШЕНИИ ГОСУДАРСТВЕННО-УПРАВЛЕНЧЕСКИХ МЕХАНИЗМОВ ОБЕСПЕЧЕНИЯ БЕЗОПАСНОСТИ ДОРОЖНОГО ДВИЖЕНИЯ

Л.В. Леонтєва, доцент, к.ю.н., І.Ю. Гончарова, студентка,
О.А. Ільченко, студент, ХНАДУ

Аннотация. Проанализирована государственная управленческая деятельность по обеспечению безопасности дорожного движения в Украине, и на основании системного анализа лучшего европейского опыта предложены пути ее усовершенствования.

Ключевые слова: дорожное движение, безопасность дорожного движения, государственные управленческие механизмы, дорожно-транспортные происшествия, европейский опыт.

NATIONAL LEGISLATION, IN RESPECT OF PUBLIC MANAGEMENT MECHANISMS FOR ENSURING ROAD TRAFFIC SAFETY

L. Leontieva, Candidate of Legal Sciences, Associate Professor, I. Goncharova,
student, A. Ilchenko, student, KhNAHU

Abstract. Public management efforts to ensure traffic safety in Ukraine are analyzed and on the basis of systematic analysis of the best European experience there have been offered the ways of its improvement.

Key words: traffic, traffic safety, public management mechanisms, traffic accidents, European experience.

Вступ

На сьогодні для більшості країн світу ефективно забезпечення безпеки дорожнього руху є однією зі стратегічних підвалин національної безпеки.

Вкрай актуальним є це питання і для нашої держави, де, за оцінками експертів, стан безпеки дорожнього руху і наслідки дорожньо-

транспортних пригод є одними з найнижчих в Європі.

Відносна кількість загиблих в Україні у 7–10 разів більше, ніж у розвинених країнах Європи, а наслідки ДТП завдають збитків у розмірі 1,4 % її ВВП [1]. Зазначена ситуація потребує вжиття комплексних державно-управлінських заходів, спрямованих на створення сучасної європейської системи держа-

вного управління із забезпечення безпеки дорожнього руху в Україні.

Аналіз публікацій

Аналіз публікацій свідчить, що проголошений вищим керівництвом держави перший етап адміністративної реформи, яка реалізується відповідно до Указу Президента України від 10.12.2010 №1085/2010 «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади», передбачає, поряд з іншим, питання удосконалення національного законодавства з питань безпеки дорожнього руху та чіткий розподіл функцій та повноважень між компетентними органами державної влади. Саме від ефективності таких заходів залежить оптимальна модель державного управління у сфері безпеки дорожнього руху [1, 4].

Мета і постановка задачі

Метою статті є на підставі аналізу стану безпеки дорожнього руху в Україні визначити заходи щодо удосконалення державно-управлінських механізмів забезпечення безпеки дорожнього руху в Україні.

Механізми забезпечення безпеки дорожнього руху

Відповідно до ст. 2 Конституції України найвищою соціальною цінністю в нашій державі визнана людина, її життя, здоров'я і безпека [2]. Однак, порівняно із країнами Європи, стан державно-управлінської діяльності органів державної влади із забезпечення безпеки дорожнього руху в Україні не повністю відповідає вимогам сьогодення.

Як свідчить аналіз, проблемними питаннями щодо запровадження ефективної системи державного управління у сфері безпеки дорожнього руху в Україні на сьогодні є:

- деяка невідповідність у національному законодавстві;
- недосконалість національного законодавства;
- низький рівень взаємодії суб'єктів забезпечення безпеки дорожнього руху;
- неурегульованість державно-управлінських механізмів з питань розподілу територіальної та функціональної сфер компетенції центральних органів державної влади та органів місцевого самоврядування;

– несвочасність та повільність у розробленні стандартів і нових підходів до безпеки дорожнього руху із врахуванням кращого європейського досвіду;

– неналежне ставлення громадян України до питань безпеки дорожнього руху;

– недостатній рівень професійної кваліфікації фахівців з питань безпеки дорожнього руху.

Відповідно до ст. 3 Закону України «Про дорожній рух» державне управління у сфері безпеки дорожнього руху здійснюється Кабінетом Міністрів України. До його компетенції належить:

– визначення повноважень органів виконавчої влади;

– контроль за виконанням законодавства про дорожній рух, визначення єдиного порядку організації дорожнього руху та його безпеки.

У ст. 52 Закону України «Про дорожній рух» Державтоінспекцію Міністерства внутрішніх справ України визначено одним із органів, що здійснюють контроль у сфері безпеки дорожнього руху. На виконання вимог зазначеного Закону прийнято постанову Кабінету Міністрів України від 14 квітня 1997 року № 341 «Про Положення про Державну автомобільну інспекцію Міністерства внутрішніх справ», якою Державтоінспекцію визнано головним органом в державі, на який покладеться забезпечення безпеки дорожнього руху.

24 вересня 2008 року Верховною Радою України прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху» [4]. Законом передбачене значне збільшення розмірів штрафів за правопорушення у сфері безпеки дорожнього руху. Цей нормативно-правовий акт спрямований на удосконалення державно-управлінських механізмів у сфері безпеки дорожнього руху.

З цією метою внесено зміни до ряду нормативно-правових актів України:

- Кримінального кодексу;
- Кодексу про адміністративні правопорушення;
- Бюджетного кодексу;
- Законів України «Про міліцію», «Про дорожній рух», «Про автомобільний транс-

порт», «Про автомобільні дороги», «Про перевезення небезпечних вантажів», «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів», «Про рекламу», «Про передачу об'єктів права державної та комунальної власності».

30 жовтня 2008 року розпорядженням Кабінету Міністрів України № 1384-р було затверджено Концепцію Державної цільової програми з підвищення рівня безпеки дорожнього руху на 2011–2015 роки, яку на сьогодні не впроваджено.

Національним законодавством України визначено, що основні функції управління, виконання, а також функції контролю за виконанням та за ефективністю управління безпекою дорожнього руху покладено на той самий орган – Міністерство внутрішніх справ України.

Така система державного управління у сфері безпеки дорожнього руху має певні недоліки:

- не сформовано незалежний позавідомчий орган державного управління безпекою дорожнього руху;
- чітко не розділено функції виконання та функції контролю за виконанням обов'язків забезпечення безпеки дорожнього руху між компетентними органами державної влади;
- не забезпечено незалежне, незацікавлене формування висновків чи рішень щодо розслідування дорожньо-транспортних пригод;
- орган державної влади, що зобов'язаний контролювати власну ефективність і давати оцінку своїй роботі, та на підставі цього, удосконалювати систему безпеки дорожнього руху, працює менш ефективно, ніж має бути в сучасних реаліях.

На сьогодні більшість компетентних органів державної влади менш суворо дотримуються вимог Закону України «Про дорожній рух» і рішень Кабінету Міністрів України щодо забезпечення безпеки дорожнього руху. Деяка частина автотранспортних підприємств і організацій не в повному обсязі виконує вимоги статті 11 Закону України «Про дорожній рух» щодо створення служб безпеки руху в автогосподарствах та введення посад фахівців з належною кваліфікацією у сфері безпеки дорожнього руху.

При цьому органи місцевого самоврядування певною мірою зменшили увагу до цих питань. Загострює проблему і стрімке зростання автомобілізації країни протягом останнього десятиріччя, яким практично повністю вичерпано ресурсні можливості вулично-дорожньої мережі. Це спричиняє значне погіршення умов руху, затори, збільшення витрат пального, погіршення екологічної ситуації та загальне зростання аварійності.

На сьогодні у населених пунктах трапляються понад 70 відсотків усіх дорожньо-транспортних пригод. Разом з тим темпи розвитку вулично-дорожньої мережі, обсяги капіталовкладень та, відповідно, заходів, пов'язаних з усебічним вирішенням проблем сфери дорожнього руху та його безпеки, значно відстають від темпів загострення самої проблеми. Зусилля, що спрямовуються центральними органами виконавчої влади на її вирішення, носять ситуативний та неузгоджений характер, а брак коштів зводить їх ефективність до мінімуму. На підставі системного аналізу найбільш сприятливих здобутків європейського досвіду нами проаналізовано особливості удосконалення державно-управлінських механізмів України у сфері безпеки дорожнього руху. Першою складовою у цьому напрямі є адаптація законодавства України у сфері безпеки дорожнього руху до законодавства Європейського Союзу. Адаптація законодавства України має стати планомірним процесом, який повинен включати декілька послідовних етапів.

Ключовими питаннями в адаптації законодавства України буде прийняття ряду нормативно-правових актів, що мають стратегічне значення для забезпечення ефективної системи державного управління у сфері безпеки дорожнього руху.

На нашу думку, адаптація законодавства України у сфері безпеки дорожнього руху до законодавства Європейського Союзу сприятиме:

- вдосконаленню державно-управлінської діяльності щодо забезпечення безпеки дорожнього руху, враховуючи кращу практику та стандарти ЄС;
- чіткому розмежуванню повноважень між органами виконавчої влади функції з питань забезпечення дорожнього руху, нагляду та контролю;

– формуванню позитивного іміджу України як привабливої транзитної та туристичної держави.

Як свідчить світова практика, ДТП – явище, що піддається раціональному аналізу і коригувальним діям. Однією з основних причин високого рівня аварійності та неефективності управління безпекою є недостатнє дослідження причин виникнення ДТП, причинно-наслідкових зв'язків та факторів впливу до та після ДТП, змін в організації управління безпекою дорожнього руху.

Важливою складовою є забезпечення ефективного управління дорожнім рухом, однак не завжди є можливим здійснення управління дорожнім рухом на необхідному рівні через недосконалі технічні засоби.

Повільно впроваджуються автоматизовані системи управління дорожнім рухом, значна частина світлофорних об'єктів є застарілою та не відповідає європейським вимогам. Не повною мірою відповідає сучасним вимогам інфраструктура вулиць та автомобільних доріг. Відсутній системний контроль за дотриманням водіями правил дорожнього руху та безпеки на автошляхах.

Найбільш вагомими державно-управлінськими рішеннями у сфері адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу із забезпечення безпеки дорожнього руху мають бути такі:

– розробка формалізованого механізму, який забезпечуватиме систематичний аналіз законодавства Європейського Союзу у сфері безпеки дорожнього руху;

– формулювання в нормативно-правових актах України завдань компетентним органам державної влади за стандартами європейської системи забезпечення безпеки дорожнього руху;

– внесення змін та доповнень у визначені законодавством України завдання органам державної влади всіх рівнів у сфері їх реалізації по забезпеченню безпеки дорожнього руху;

– адаптація до європейської моделі у сфері безпеки дорожнього руху нормативно-правових актів України, що визначають організаційну структуру та обсяг завдань органів державної влади.

Висновок

Підсумовуючи вищенаведене, зазначимо, що удосконалення державно-управлінських механізмів у сфері безпеки дорожнього руху дозволить змінити негативну тенденцію надвисокої небезпеки дорожнього руху, скоротити число смертельних випадків, зменшити соціальні та економічні збитки від ДТП та покращити інвестиційний клімат та довіру міжнародної спільноти до України як транзитної держави.

Серед перспективних напрямів подальшого розвитку даної проблеми є вироблення конкретних науково-методичних розробок щодо вдосконалення роботи органів, що забезпечують безпеку дорожнього руху в Україні.

Література

1. Офіційний сайт Департаменту ДАІ МВС України, <http://www.sai.gov.ua/>.
2. Конституція України // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 1996. – № 30. – 141 с.
3. Концепція Державної цільової програми з підвищення рівня безпеки дорожнього руху на 2011–2015 роки, затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 жовтня 2008 року № 1384 р.
4. Закон України про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху // Урядовий кур'єр, 2008. – 24 вересня.

Рецензент: Л.С. Абрамова, доцент, к.т.н., ХНАДУ.

Стаття надійшла до редакції 18 березня 2013 р.